

FUNDACJA INSTYTUT ROZWOJU SPRAW SPOŁECZNYCH

RAPORT Z DEBAT EKSPERCKICH

Czym są europejskie wartości? – przeszłość i teraźniejszość

INSTITUTE FOR SOCIAL POLICY DEVELOPMENT
REPORT ON THE SERIES OF EXPERT DEBATES
„What are the European values – past and present”

**Instytut Rozwoju
Spraw Społecznych**

Ministerstwo
Kultury
Dziedzictwa
Narodowego
i Sportu.

NARODOWE
CENTRUM
KULTURY

Dofinansowano ze środków Ministra
Kultury, Dziedzictwa Narodowego
i Sportu w ramach programu
Narodowego Centrum Kultury
„Kultura – Interwencje 2021”

O fundacji

Fundacja Instytut Rozwoju Spraw Społecznych (IRSS) to obywatelski think tank powołany do życia w maju 2020 roku jako ośrodek analityczno-badawczy i strategiczny partner Fundacji Kulskich na rzecz relacji polsko-amerykańskich. Misją IRSS jest dostarczanie decydomentom przekrojowych materiałów analitycznych poprzez zaangażowanie w dyskurs publiczny szerokiego grona liderów opinii, ekspertów sektorowych, przedstawicieli strony społecznej (pracowników, pracodawców etc.), a także mediów i przedstawicieli administracji publicznej – zarówno na szczeblu centralnym, jak i samorządowym.

About foundation

Institute for Social Policy Development Foundation (IRSS) is a civic think tank established in May 2020 as an analytical and research center and a strategic partner of the Kulski Foundation for Polish-American relations. IRSS mission is to provide decision-makers with cross-sectional analytical materials by engaging a wide range of opinion leaders, sector experts, representatives of the social area (employees, employers, etc.), media, as well as representatives of public administration – both at the central and local government level in the public discourse.

Ministerstwo
Kultury
Dziedzictwa
Narodowego
i Sportu.

NARODOWE
CENTRUM
KULTURY

Dofinansowano ze środków Ministra
Kultury, Dziedzictwa Narodowego
i Sportu w ramach programu
Narodowego Centrum Kultury
„Kultura – Interwencje 2021”

CZYM SĄ EUROPEJSKIE WARTOŚCI? – PRZESZŁOŚĆ I TERAŹNIEJSZOŚĆ

Data: 27 października 2021 r.

Miejsce wydarzenia: No.4 Residence oraz platforma internetowa (formuła hybrydowa)

Agenda:

Moderator:

Rafał Ramotowski

Paneliści:

- **Paweł Kowal** – Posel na Sejm RP, Koalicja Obywatelska
- **Sebastian Stodolak** – Wiceprezes Warsaw Enterprise Institute
- **dr Edyta Bielak-Jomaa** – Warsaw New Tech University Foundation
- **apl. rad. Weronika Przebierała** – Fundacja Instytut na rzecz Kultury Prawnej, Ordo Iuris
- **Ryszard Czarnecki** – Posel do Parlamentu Europejskiego, Prawo i Sprawiedliwość

Ministerstwo
Kultury
Dziedzictwa
Narodowego
i Sportu.

NARODOWE
CENTRUM
KULTURY

Dofinansowano ze środków Ministra
Kultury, Dziedzictwa Narodowego
i Sportu w ramach programu
Narodowego Centrum Kultury
„Kultura – Interwencje 2021”

OPIS DEBATY

Dyskusja dotyczyła wartości europejskich jakie towarzyszyły ojcom założycielom oraz tego jak zmieniały się one na przestrzeni lat. Eksperti debatowali również nad tym jaki wpływ na nasze codzienne życie mają wartości europejskie, także nad tym, w którym miejscu była Unia Europejska, gdy Polska do niej wstępowała. Podsumowującym elementem dyskusji było spojrzenie na to, gdzie dziś jest Europa oraz jaka czeka ją przyszłość.

WNIOSKI Z DEBATY

Ryszard Czarnecki:

– Wartości Europejskie są jak „ptak w locie”, czyli się zmieniają. Wartości chrześcijańskie były fundamentem tworzenia Wspólnoty Europejskiej. Integracja europejska była reakcją na rozwój socjalizmu i próbą stworzenia blokady przed komunizmem. Na zmianę katalogu wartości może mieć wpływ również dołączenie państw aspirujących do Unii Europejskiej, które są w większości muzulmańskie. Dziś w Unii panuje hipokryzja i podwójne standardy.

– Podwójne standardy objawiły się, chociażby w zeszłej kadencji, podczas debaty o stosunku UE do państw, które nie respektują zasady limitu długu publicznego. Portugalia była oburzona karami ze strony UE, które to nie dotknęły Francji łamiącej dużo dłużej te zasady. Przewodniczący KE Juncker jako uzasadnienie karania wyłącznie Portugalii powiedział, że Francja nie jest karana, „bo to Francja”. Duch podwójnych standardów i hipokryzji nosi się w tej chwili nad Europą.

– Sukces EWG polegał na tym, że przez kilkadziesiąt lat decyzje w kwestiach strategicznych były podejmowane jednogłośnie. Prowadziło to do poczucia partycypacji i sprawczości pośród mniejszych i później dołączających członków wspólnoty. Od tamtego czasu znacząco się to zmieniło. Brexit przyczynił się do dominacji tandemu Berlin-Paryż. Obecnie jest rozdźwięk między wartościami deklarowanymi, a praktyką, która od tych wartości odbiega. Wspólne wartości powinna stanowić demokracja i prawa człowieka, ale rozumiane bardzo precyzyjnie.

Sebastian Stodolak:

– Świat w roku 2021 znacząco różni się od czasów pierwszej wojny światowej. Postęp ekonomiczny, który dokonał się w Europie od tamtego czasu, jest nieporównywalny do ówczesnych realiów. Unia stała się klubem „państw dzieci” zarządzanym przez samozwańcych rodziców. Jeśli chodzi o zrozumienie dla osobnych stylów życia, to brakuje go w zakresie polityki klimatycznej. Powstały surowe kryteria dla krajów, które nie są w stanie ich spełnić. W latach 90-tych nie spodziewano się tak dużego tempa rozwoju polityki klimatycznej, stąd w Polsce nie inwestowano w energetykę jądrową.

– Polska stała się potentatem transportu w Unii Europejskiej. Rozwój transportu został w reakcji ograniczony przez UE poprzez pakiet mobilności, w obawie przed konkurencyjnością rodzimego transportu. Problemy z Solidarnością w UE widoczne są też poprzez aprobatę dla Nord Stream 2. Współpraca z Rosją w obliczu powodowanego przez nią kryzysu migracyjnego jest sprzeczne z ideą solidarności europejskiej. Partykularny interes Niemiec okazał się ważniejszy.

– Unia odeszła od założenia, że Europa ma być wspólnym rynkiem, wspólnotą gospodarczą, a dopiero później opartą o reguły pozaekonomiczne. Z czasem przeważyły one nad kwestiami gospodarczymi, które to zaczęły być wykorzystywane instrumentalnie, jako narzędzie nacisku. Powrót do pierwotnych założeń mógłby przyczynić się do poprawy integracji europejskiej.

Edyta Bielak-Jomaa:

– Unijne wartości nie uległy dewaluacji. Jeżeli Unia ma być związkiem państw, to należałoby uwzględnić podstawowe wartości, które bez względu na to jaka była Unia na początku, a jaka jest dziś, muszą być przestrzegane. Metawartością, od której powinna wychodzić UE, jest godność – niezbywalna i przypisana człowiekowi. Unia składa się nie tylko z polityków, ale też z obywateli państw członkowskich.

– Dyskusja o kwestiach gospodarczych i ekonomicznych powinna odbywać się w odniesieniu do wspólnej przestrzeni. Realia 2021 roku zostały w wielu obszarach zdominowane przez technologię – m.in. w gospodarce, medycynie i edukacji. Powoduje to konieczność zmiany paradygmatów w dyskusji europejskiej.

– Pośród młodych ludzi panuje deficyt autorytetów. Panuje wstyd przed mówieniem o wartościach. Wartości definiowane są w oderwaniu od dyskusji na temat prywatności. Młodzi ludzie nie rozumieją, że prywatność należy do podstawowych praw człowieka. Młodym ludziom nie da się tak po prostu wskazać autorytetu. Trzeba pozwolić na dyskusję na temat wartości i szacunek do ludzi o innych poglądach.

Weronika Przebierała:

– Wartości, na których początkowo opierał się proces integracji europejskiej to pokój, postęp gospodarczy i społeczny oraz rozwój współpracy między państwami. Ekonomiczny charakter wspólnoty determinował katalog wartości. Z czasem postępowała zmiana charakteru integracji, przy odejściu od aspektów wyłącznie ekonomicznych i pogłębianiu integracji politycznej. Spowodowało to zmiany w zapisach traktatowych i zmodyfikowanie katalogu wartości.

– Zwiastunem zmian były zapisy wprowadzone w jednolitym akcie europejskim w 1986 roku. W preambule tego dokumentu oprócz odwołań do wartości traktatowych z lat 50. pojawiły się nowe – demokracja, przestrzeganie prawa oraz wolność i równość, prawa człowieka i sprawiedliwość społeczna.

Paweł Kowal:

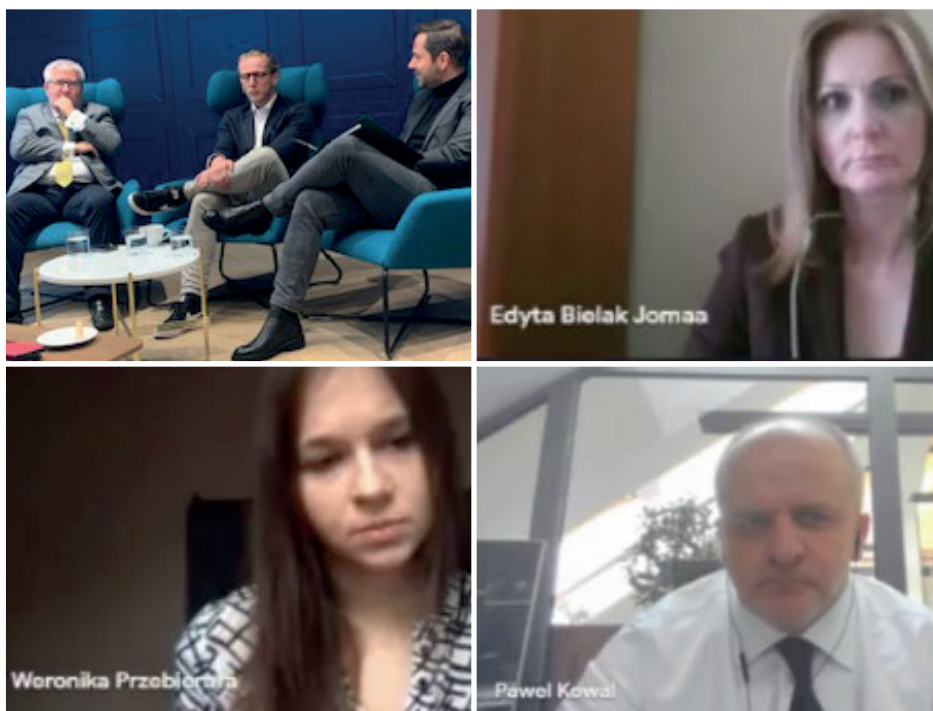
– Podstawą dyskusji o wartościach europejskich musi być prawda. Dzisiejsze odwołanie do „Europy Ojczyzn” nie ma nic wspólnego z korzeniami Unii Europejskiej. Są dwa rodzaje źródeł ideowych integracji europejskich – lewicowy, który nie odegrał żadnej roli oraz chadecki projekt wspierany przez Piusa XII, który był znaczący. Opierał się on o idee federalistyczne. Początki Unii to nie tylko kwestie gospodarcze – tego typu twierdzenie to slogan wynikający z braku zrozumienia kontekstu.

– Początek integracji był całkowicie federacyjny, dlatego, że chadecy uważali, że najlepszym ustrojem, który może łączyć państwa po II wojnie światowej, jest powtórzenie znanego im wzorca – czyli model Kościoła Katolickiego. Rozpoczęcie od gospodarki było związane z polityczną kontrolą Niemiec, których wzrost gospodarczy stał się bardzo dynamiczny. Znajomość danych ekonomicznych dotyczących węgla i stali pozwalała na ocenę, czy nie dochodzi do ponownych zbrojeń.

– Integracja Europejska z perspektywy ojców założycieli miała być oparta o coraz silniejszą integrację Niemiec. Uwidacznia się tu również amerykańskie zaangażowanie, które było oparte o chęć kontroli rozwoju Niemiec. Temat ten jest unikany ze względu na niechęć do wspomnienia o amerykańskiej roli przy powstawaniu wspólnoty.

– Krytyka wartości europejskich jest niezrozumiała. Wartości, takie jak godność człowieka czy możliwość indywidualnego rozwoju poza systemem oligarchicznym czy trybalnym, to wartości w Europie unikalne, których poza nią nie ma. Nie zmieniają tego błędy pojedynczych polityków. Można zbudować definicję oligarchii tak, że określimy ją Niemcy, ale byłaby to bardzo szeroka definicja oligarchii do której można by przypisać wszystko. Europejski indywidualizm jest obiektem zazdrości wielu państw spoza wspólnoty.

WHAT ARE THE EUROPEAN VALUES – PAST AND PRESENT

Date: 27 October 2021

Venue: No.4 Residence and online platform (hybrid format)

Agenda:

Moderator:

Rafał Ramotowski

Panelists:

- **Paweł Kowal** – Member of the Polish Parliament (Sejm), Civic Coalition
- **Sebastian Stodolak** – Vice President of the Warsaw Enterprise Institute
- **dr Edyta Bielak-Jomaa** – Warsaw New Tech University Foundation
- **Leg. ad. WeronikaPrzebierąła** – Foundation Institute for Legal Culture, Ordo Iuris
- **Ryszard Czarnecki** – Member of the European Parliament, Law and Justice party

Ministerstwo
Kultury
Dziedzictwa
Narodowego
i Sportu

NARODOWE
CENTRUM
KULTURY

Co-financed by the Minister of Culture,
National Heritage and Sport
under the Programme
of the National Centre for Culture:
„Kultura – Interwencje 2021”

DEBATE DESCRIPTION

The discussion related to the European values that accompanied the founding fathers, as well as the participants touched upon the topic on how those values have changed over the years. Experts also debated about the impact of European values on our daily lives, including where the European Union was when Poland joined it. The summing up element of the discussion was an assessment where Europe stands today and what kind of future it awaits.

DEBATE CONCLUSIONS

Ryszard Czarnecki:

– European values are like a „bird in the flight”, that is, they change. Christian values were the foundation of creating the European Community. European integration was a reaction to the development of socialism and an attempt to create a blockade against communism. The change in the catalog of values may also be influenced by the addition of countries aspiring to join the European Union that are predominantly Muslim. Today there is hypocrisy and double standards in the Union.

– Double standards were evident, for example, in the last term, during the debate on the EU's attitude to countries that do not respect the principle of a public debt ceiling. Portugal was outraged by the EU's penalties, which did not affect France, which had been violating these rules for much longer. EC President Juncker, as justification for punishing only Portugal, said that France was not being punished „because it is France”. The spirit of double standards and hypocrisy is wearing over Europe at the moment.

– The success of the EEC was that for several decades decisions on strategic issues were taken unanimously. This led to a sense of participation and agency among the smaller and later joining members of the community. This has changed significantly since then. Brexit has contributed to the dominance of the Berlin-Paris tandem. There is now a gap between declared values and practice that deviates from those values. The common values should be democracy and human rights, but understood very precisely.

Sebastian Stodolak:

– The world in 2021 is significantly different from the time of the First World War. The economic progress that has been made in Europe since then is incomparable to the realities of those times. The Union has become a club of „baby states” run by self-appointed parents. When it comes to understanding separate lifestyles, this is lacking from climate policy perspective. Strict criteria have been created for countries that are unable to meet them. In the 1990s, climate policy was not expected to develop at such a high rate, hence there was no investment in nuclear power in Poland.

– Poland has become a transport potentate in the European Union. Transport development was restricted in response by the EU through the mobility package, fearing the competitiveness of domestic transport. Solidarity problems within the EU are also evident through

Ministerstwo
Kultury
Dziedzictwa
Narodowego
i Sportu

NARODOWE
CENTRUM
KULTURY

Co-financed by the Minister of Culture,
National Heritage and Sport
under the Programme
of the National Centre for Culture:
„Kultura – Interwencje 2021”

the approval of Nord Stream 2. Cooperation with Russia in the face of the migrant crisis it is causing is contrary to the idea of European solidarity. Germany's particular interest has proven to be more important.

– The EU has moved away from the assumption that Europe should be a common market, an economic community, and only later based on non-economic rules. With time, these took precedence over economic issues, which began to be used instrumentally as a tool of pressure. A return to the original assumptions could help to improve European integration.

Edyta Bielak-Jomaa

– EU values have not been devalued. If the Union is to be a union of states, it should take into account the fundamental values that must be respected no matter what the Union was at the beginning or what it is today. The meta-value that the EU should start from is dignity – inalienable and ascribed to any person. The Union consists not only of politicians but also of citizens of member states.

– The discussion of economic and business issues should take place in relation to the common space. The 2021 reality has been dominated by technology in many areas – including economy, medicine and education. This necessitates a paradigm shift in the European discussion.

– There is a deficit of authority among young people. There is shame in speaking about values. Values are defined in isolation from discussions about privacy. Young people do not understand that privacy is a fundamental human right. Young people cannot simply point to authority. They need to be allowed to discuss values and respect people with different views.

Weronika Przebierała:

– The values on which the process of European integration was initially based, were peace, economic and social progress and the development of cooperation between states. The economic nature of the community determined the catalog of values. With time, a change in the nature of integration took place, with the departure from purely economic aspects and the deepening of political integration. This resulted in changes to the Treaty provisions and modification of the catalog of values.

– The heralds of change were the provisions introduced in the Single European Act in 1986. In the preamble of this document, in addition to the references to the Treaty values of the 1950s, new values appeared – democracy, respect for the law, freedom and equality, human rights and social justice.

Paweł Kowal:

– The basis of the discussion about European values must be the truth. Today's reference to the „Europe of the Homelands” has nothing to do with the roots of the European Union. There are two types of ideological sources of European integration – the leftist one, which did not play any role, and the Christian project supported by Pius XII, which was significant.

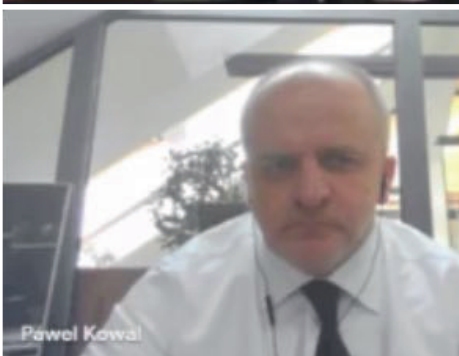
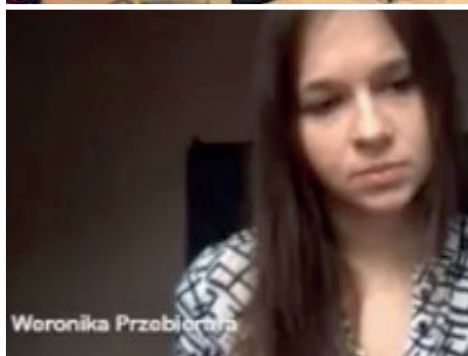
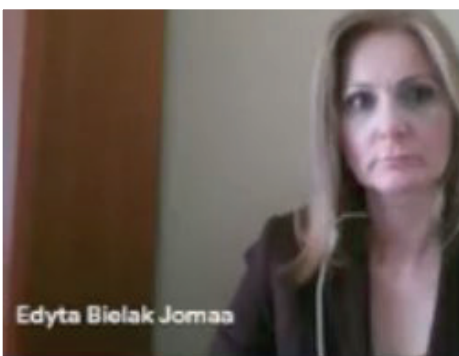

It was based on federalist ideas. The beginnings of the Union were not only economic – such a claim is a slogan resulting from lack of understanding of the context.

– The beginning of the integration was entirely federalist, for the reason that the Christian Democrats believed that the best system that could unite the states after World War II was a repetition of the growth they knew – that is, the model of the Catholic Church. Starting with the economy was the political control of Germany, whose economic growth had become very dynamic. Knowledge of the economic data on coal and steel made it possible to assess whether rearmament was taking place.

– European integration, from the perspective of the founding fathers, was to be based on the increasing integration of Germany. American involvement is also apparent here, which was based on a desire to control Germany's development. This topic is avoided due to the reluctance to mention the American role in the formation of the community.

– The criticism of European values is incomprehensible. Values such as human dignity or the possibility of individual development outside the oligarchic or tribal system are values unique to Europe that do not exist outside it. The mistakes of individual politicians do not change this. It is possible to construct a definition of oligarchy in such a way that we would call it Germany, but this would be a very broad definition of oligarchy to which anything could be ascribed. European individualism is the envy of many countries outside the community.

Ministerstwo
Kultury
Dziedzictwa
Narodowego
i Sportu

NARODOWE
CENTRUM
KULTURY

Co-financed by the Minister of Culture,
National Heritage and Sport
under the Programme
of the National Centre for Culture:
„Kultura – Interwencje 2021”

Partnerzy medialni / media partners

KURJER WARSZAWSKI

CAPITAL 24

Ministerstwo
Kultury
Dziedzictwa
Narodowego
i Sportu.

NARODOWE
CENTRUM
KULTURY

Dofinansowano ze środków Ministra
Kultury, Dziedzictwa Narodowego
i Sportu w ramach programu
Narodowego Centrum Kultury
„Kultura – Interwencje 2021”